

קריסת מערך החוץ של ישראל

סיכום כנס בכנסת שקיימו ב-15 בינואר 2018 השדולה לחיזוק מערך החוץ בראשות ח"כ נחמן שי ומכון מיתוים

ינואר 2018

לנוכח הקיצוץ בתקציב משרד החוץ ומשאביו, ועל רקע התהליך המתמשך של החלשת מערך החוץ, התקיים ב-15 בינואר 2018 בכנסת כנס מיוחד של השדולה לחיזוק מערך החוץ בראשות ח"כ נחמן שי ומכון מיתוים. בכנס נשמעו אמירות ברורות בדבר הצורך במערך חוץ חזק ויעיל, הנזקים שנגרמים מהקיצוצים והפגיעה במעמד משרד החוץ, וכיווני פעולה להעצמת הדיפלומטיה הישראלית. נשאו בו דברים חברי כנסת, נציגי עובדי משרד החוץ, בכירים לשעבר במשרד החוץ ומומחים. מסמך זה מסכם את עיקרי הדברים שנאמרו במהלך הכנס.

א. דברי פתיחה

ח"כ ד"ר נחמן שי, יו"ר השדולה לחיזוק מערך החוץ, המחנה הציוני: "הדיון הזה הוא קריאת זעקה של הרגע האחרון. אנו קוראים היום לכנסת, לממשלה ולציבור הרחב להתעורר ולעצור את ההחלשה המכוונת של משרד החוץ הישראלי. תכנית משרד האוצר היא זדונית. הניסיון לגמד את משרד החוץ שנה אחר שנה חסר כל הצדקה. אין תחליף למשרד החוץ, הוא נחוץ לנו. הדיפלומטים אחראים לפיתוח וטיפוח של מערכת היחסים הכלכלית, המדינית, ואף התרבותית של מדינת ישראל. אולי במשרד האוצר חושבים שבעולם המידי, רווי הרשתות החברתיות, דין מערך החוץ להפוך ויראלי, אבל יש לנו חדשות בשבילם – אין תחליף לדיפלומטיה ולא יהיה."

ד"ר נמרוד גורן, ראש מכון מיתוים: "הפגיעה במעמד משרד החוץ בשנים האחרונות מתבטאת לא רק בקיצוץ תקציב, בפזור סמכויות ובהיעדר שר במשרה מלאה. היא ניכרת גם בהדרת המשרד מנושאי ליבה מדיניים, צמצום חופש הפעולה המקצועי של הדיפלומטים, היעדר מדיניות-חוץ ברורה, והזלזול בחשיבות הדיפלומטיה. סקרי דעת הקהל השנתיים של מכון מיתוים מעידים שוב ושוב שהציבור אינו שבע רצון ממעמד ישראל בעולם, מתפקוד הממשלה בתחום מדיניות-החוץ, ומיכולתו של משרד החוץ למלא את ייעודו. משרד החוץ לא צריך להתמקד בעיקר בהסברה, בסיכול יוזמות מדיניות בינלאומיות, בדה-לגיטימציה לביקורת על ישראל, ובניסיון לקושש קולות נוספים באו"ם. במשאבים שברשותו, עליו לקדם גם בניית קשרים וגשרים, יישוב סכסוכים ושלום, ערוצי דיאלוג עם אוהדים ומבקרים, השתלבות אזורית במרחבים שסביבנו, ופתיחות רבה יותר כלפי הקהילה הבינלאומית."

ב. חברי כנסת

ח"כ יצחק הרצוג, יו"ר האופוזיציה, המחנה הציוני: "עובדי משרד החוץ נמצאים בכל רחבי תבל במקומות הקשים ביותר, בחוד החזית של האתגר המדיני ותחת איומים פיזיים ונפשיים קשים. אין שום סיבה ללגלג עליהם ולהשפילם, ובוודאי לא נכון לסגור נציגויות במדינות חשובות ורגישות. מה המשמעות של סגירת שבע נציגויות? זו פגיעה ביחסים עם שבע מדינות באו"ם. יש נימת זלזול מצד משרד האוצר כלפי משרד החוץ. היה נכון לשמוע ממשלת ישראל מחמאות לעובדי משרד החוץ ולא להיפך."

ח"כ עפר שלח, יו"ר סיעת יש עתיד: "משרד החוץ חשוב לביטחון הלאומי לא פחות ממשרד הביטחון. אם במשרד הביטחון היה מתחולל כזה משבר, היו משקיעים סכומי כסף גדולים כדי לפתור אותו והיו מתייחסים לכך כאל משבר לאומי. לא ייתכן מצב בו שר הביטחון היה מתייחס למערכת בראשותו כפי שמתייחס כיום

ראש הממשלה למשרד שתחת אחריותו. לכנס הזה לא הגיע אף נציג מהקואליציה. זה לא מספיק חשוב להם. הם עסוקים בהחלשה מכוונת ומתמשכת של משרד החוץ. חשוב שלממשלה תהיה גם מדיניות-חוץ ברורה. כרגע זה לא קיים. חוק שירות החוץ שאני מקדם בכנסת הנוכחית, ושגיבש ד"ר רונן הופמן בכנסת הקודמת, יוכל לסייע לפתרון המשבר."

ח"כ עמיר פרץ, המחנה הציוני: "בתקופת רבין ז"ל היו רבים ברחבי העולם שהרעיפו שבחים על ישראל בהתנדבות. דווקא בתקופה בה מדיניות הממשלה לא מקובלת גם על ידידותינו בעולם – צריך אנשי מקצוע וצריך לפתוח שגרירויות נוספות. הקיצוץ במשרד החוץ וסגירת שגרירויות הם חסרי הגיון. אף אחד לא סופר את משרד החוץ כל עוד מעמדו מוצג כעניין מדיני. הסיכוי היחידי לבטל את הקיצוץ התקציבי זה אם הנושא יתפוך מעניין מדיני להסתדרותי, ויתמקד בתנאי עבודה. צריך לדאוג למערך החוץ כולו, לא רק למשרד החוץ, וצריך להיאבק לפני הסגירה והצמצום כי בישראל, מה שנסגר בדרך כלל לא נפתח מחדש."

ח"כ מירב מיכאלי, המחנה הציוני: "במסעותי בעולם, אני פוגשת את אנשי משרד החוץ, ומדובר באנשים מעולים, שיודעים איך לייצג את המדינה מבלי לגרום לי – כחברת אופוזיציה – להרגיש לא בנוח. אבל, במשרד החוץ מדברות ומדברים שפה אינטלקטואלית, וזו תרבות שהממשלה הזו רוצה למגר. האנשים החושבים, המשכילים והמשכילות, אומרים בצורה מורכבת ומשכילה את מה שהממשלה לא רוצה לשמוע – מה קורה בעולם ומה חושבים עלינו שם. לכן, נתניהו מייבש את משרד החוץ, והפך את המל"ל ללשכה הפרטית שלו לענייני חוץ, כאילו הוא משרד החוץ והמדינה זה הוא. בכנסת הקודמת ליוונו את שביתת עובדי משרד החוץ, אבל גם זה לא עזר. הבעיה היא עמוקה ואנחנו אתכם במאבק."

ח"כ עמר בר-לב, המחנה הציוני: "ראש הממשלה, שהוא גם שר החוץ, לא צריך את עובדי המשרד, כי הם רק מקשים עליו בהצגת המציאות. אנשי משרד החוץ מציגים תמונה מורכבת, ולנתניהו קל יותר להציג לעולם בעצמו תמונה של שחור-לבן. לצערי, נתניהו לא סופר את משרד החוץ. הוא מתרברב מעל כל במה בהישגיו הדיפלומטיים, אך אותן מדינות שהוא מתגאה בקשרים עמן, מצביעות בסוף נגדנו באו"ם. את דברינו בעולם צריך להשמיע, ואת זה עושים באמצעות נציגויות דיפלומטיות. אך המגמה כרגע הפוכה, ונתניהו חושב שהוא יכול לעשות הכול בכוחות עצמו, ללא תקציבים וללא נציגויות."

ח"כ חיים ילין, יש עתיד: "במקום לרכוש עוד מטוסי F-35, עדיף להשקיע עוד כסף בהסברה. אנחנו מנצחים בכל המלחמות הצבאיות, אבל לא במלחמות ההסברתיות. פיצול משרד החוץ לחמישה משרדים פוגע בתיאום ופוגע במדיניות-החוץ. אין לנו ראש חץ שמוביל את מדיניות-החוץ, וזה לא עניין של ימין או שמאל. הקיצוץ והצעדים שנעשים ביחס לנציגויות ישראל בעולם לא צריכים להיות מושפעים משיקולים פוליטיים. לישראל צריכה להיות מדיניות-חוץ, ומשרד החוץ צריך להיות זה שמוביל אותה. אנחנו רואים תמונות יפות מביקורי ראש הממשלה בעולם, אך בסוף כמעט כולם מצביעים נגדנו באו"ם."

ח"כ יואל חסון, המחנה הציוני: "בממשלה יש תחושה שמשרד החוץ אינו נחוץ כדי להתמודד עם אתגרי ישראל בעולם. זאת טעות. כשנפגשים עם אנשי שירות החוץ מבינים את גודל האכזבה ואת ההזנחה. לא מדובר רק על סגירת נציגויות אלא גם על ההון האנושי. צריך לשמור על האיכות הגבוהה של הדיפלומטים, שזקוקים לאופק כלכלי ומקצועי. אחרת הם יפנו לאפיקים אחרים. צריך לדאוג גם לתנאי העובדים המקומיים הישראליים (עמ"י) שעובדים בנציגויות בחו"ל. למערך החוץ אין את המשאבים להם הוא זקוק, בטח בהשוואה למערכת הביטחון. אנחנו נרתום את האופוזיציה למאבק בכך, ונציף את הנושא בכנסת ובוועדת חוץ וביטחון, שעוסקת בעיקר בביטחון ולא בחוץ."

ח"כ מיכל בירן, המחנה הציוני: "מצב משרד החוץ זו סוגיה שצריך ואפשר לטפל בה ולפתור אותה. צריך להגדיל את מכסת כוח האדם של המשרד ואת תקציב הפעילות שעומד לרשותו. לא רק שצריך, זה גם בהחלט אפשרי לעשות כן. בשנה שבה יש עודפי גביית מיסים בהיקף של כעשרים מיליארד שקלים, זה הזוי להגיד שלא ניתן להגדיל את ההשקעה במשרד החוץ."

ח"כ איל בן ראובן, המחנה הציוני: "בצה"ל הבנתי את תפקידו של משרד החוץ. צריך לעשות הכול כדי למנוע מלחמה ומשרד החוץ אמון על כך. אז למה מחלישים אותו באופן שיטתי ומתדלקים את המגמה של הפעלת כוח? בוועדת חוץ וביטחון קבענו לעצמנו נוהל לפיו בכל נסיעה לחו"ל אנחנו נפגשים עם אנשי

השגרירות שלנו שם. בכל פעם מחדש, אנחנו יוצאים בהרגשה נוראה ואיומה ממה שאנחנו שומעים מהם. אנשים לא מסוגלים להישאר במערך החוץ בתנאים הנוכחיים. לישראל מגיע שר חוץ במשרה מלאה, ולמשרד החוץ מגיע תקציב שתואם את מטרותיו ואת צרכי עובדיו. צריך גם לכבד הסכמי שכר שכבר הושגו."

ח"כ איילת נחמיאס-ורבין, המחנה הציוני: "עובדי משרד החוץ, באחריותם הרבה, מתגייסים ולא עוזבים את משימתם. הם נרתמים לשרת דיפלומטית גם את אותם אנשים שאחראים לפגיעה הישירה בהם ולהחלטות ההזיות שפוגעות במשרד. זה בעייתי שהציבור לא תמיד מבין את המשמעות של משרד החוץ עבורו ואת השפעתו על חיי היומיום אבל אנחנו מבינים. חייבים לנקוט מהלכים אגרסיביים וקיצוניים יותר כדי לפתור את המשבר של משרד החוץ. אנחנו לא נעמוד מנגד כאשר מרסקים את המשרד."

ח"כ יעל כהן-פארן, המחנה הציוני: "במהלך אישור מתווה הגז, נדרש משרד החוץ להציג מדוע המתווה טוב ליחסי החוץ של ישראל. חוות הדעת שהגישה הייתה ברמה מקצועית נמוכה. כאשר ישב מנכ"ל משרד החוץ לשעבר דורי גולד, והשיב לחוות הדעת שכתב משרדו, הוא הסתייג ממה שנכתב בה בנוגע להשפעה הקריטית של ייצוא גז מישראל על יציבות מצרים. המסקנה היא שמשרד החוץ הפך לכלי שרת בידי ראש הממשלה. זה במקרה הטוב, במקרה הרע, אפשר מבחינת ראש הממשלה פשוט לזרוק אותו לפח. הדיפלומטים נתפסים על ידו כמי שאינם משרתים את עמדת הממשלה, ולכן אין בהם צורך."

ח"כ סאלח סעד, המחנה הציוני: "קריסת מערך החוץ נובעת ממדיניות הממשלה. זה נושא קריטי למדינה ואנחנו משלמים עליו מחיר כבד. הכנסת הפוליטיקה למשרד החוץ פוגעת בו. בעידן הנוכחי, לאור ההתרחשויות במזרח התיכון והאתגרים עמם מתמודדת ישראל בעולם, אסור לקצץ בתקציב החוץ. לאור ההתפתחויות ביחסי ישראל-אירופה, צריך לפתוח שם עוד נציגויות. לראש הממשלה אין זמן לעסוק במשרד החוץ כי הוא עסוק בהישרדות פוליטית. צריך לעשות הכול כדי שמשרד החוץ ישגשג ויוביל."

ג. נציגי עובדי משרד החוץ

חנן גודר, יו"ר ועד עובדי משרד החוץ: "משרד החוץ נאבק יום יום באתגרים מולם עומדת המדינה. החזית הדיפלומטית היא חזית מרכזית, אותה אסור למדינת ישראל להפקיר. סגירתן של שבע נציגויות, קיצוץ התקציב והפחתת כוח האדם פוגעים קשות ביכולתם של הדיפלומטים להתמודד עם האתגרים הללו. ישראל יכולה וצריכה לתת את מלוא המשאבים להתמודדות בתחום הבינלאומי, כפי שעושות מדינות אחרות. לישראל יש כיום פחות נציגויות מאשר למדינות במזרח התיכון ולמדינות בעולם בסדר הגודל שלנו. המדינה קוצצת, שוחקת וגורסת את מה שנותר ממשרד החוץ. תקציב משרד החוץ עומד רק על 0.3 אחוזים מתקציב המדינה, ואפילו לקורס צוערים כבר לא נרשמים מספיק מועמדים מתאימים. צריך למנות שר חוץ במשרה מלאה וצריך שוועדת החוץ והביטחון תדון במשבר של משרד החוץ ותיתן לו מענה."

יעקב ליבנה, מזכיר האגודה הישראלית לדיפלומטיה: "זה לא מאבק על מצב עובדי משרד החוץ, זה מאבק על הדיפלומטיה הישראלית. ראש הממשלה מתהדר בצדק בפיתוח היחסים עם מדינות כמו רוסיה, סין והודו, אבל עובדי משרד החוץ הם שעושים את העבודה היומיומית. תנו לנו את הכלים לעשות את העבודה הזו. יש לישראל יחסים עם 170 מדינות ובפחות ממחציתן יש לנו נציגויות. פחות משרד חוץ שווה פחות ביטחון לאומי, פחות יצוא ותיירות, פחות הסברה ושירות לאזרח. פחות דיפלומטיה שווה יותר מתקפות באו"ם, יותר אנטישמיות ויותר BDS. פחות משרד חוץ משמע שבהתלקחות האזורית הבאה לא יהיה מי שידבר עם העולם בשישים שפות, לא יהיה מי שיגן על חיילי צה"ל בחו"ל. גם לא יהיה מי שימנע את הוצאתנו מ-FIFA. כי אין דיפלומטיה בלי השקעה."

נגה ארבל, יו"ר עובדי המטה של משרד החוץ: "אחרי שראש הממשלה עוזב מדינה שביקר, הנציגים בחו"ל הם אלה שצריכים לוודא שהדברים שהובטחו בביקור אכן יתממשו. הרי הפקידות היא זו שכותבת את ההסכמים ומוציאה אותם לפועל. סגירת נציגות זו סטירת לחי למדינה בה נסגרת הנציגות, שחשבה שיש לה עם מי לדבר בישראל ומגלה שאין. זו פגיעה אסטרטגית בביטחון הלאומי. ראש הממשלה זקוק לעובדי משרד החוץ, השליחים והנציגויות עבור פעולות שלו בזירה הבינלאומית. אנחנו במשרד החוץ בזכות הצינות, אבל אנחנו בצרות ואיננו יכולים לעשות את עבודתנו כמו שצריך. מקצצים לנו בכלים, בתקציב ובתקנים, ופוגעים ביכולת שלנו לשרת את מדינת ישראל."

ד. בכירי משרד החוץ לשעבר ומומחים

ד"ר אלון ליאל, מנכ"ל משרד החוץ לשעבר: "התחושה של הרבה שרים היא שבניגוד לאנשי מערכת הביטחון שהם "מלח הארץ", אנשי מערך החוץ נגועים ב"מלח של חוץ לארץ". השלטון הנוכחי רואה במשרד החוץ מטרד וחלק מהשלטון הקודם שצריך לרמוס אותו. זה נובע מבורות ומאי-הבנה שדיפלומטיה היא מקצוע. הבעיות של משרד החוץ לא התחילו בשנים האחרונות. תמיד היה מתח בין הדיפלומט והפוליטיקאי, אבל עכשיו זה חמור יותר ומלווה בעוינות וזלזול כלפי הדיפלומטים. הבעיה היא לא המחסור בתקציב, אלא היחס והגישה. סמלי שהכנס נערך ימים בודדים לאחר פטירת השופט וינוגרד. דו"ח וינוגרד על מלחמת לבנון השנייה היה כתב אישום על נטרול משרד החוץ. מאז הדו"ח נמשך ריסוק המשרד ביתר שאת והמחלה עליה הצביע השופט וינוגרד הפכה כרונית ואולי אף סופנית."

דורית שביט, סמנכ"לית משרד החוץ לשעבר: "הזירה המדינית היא החוסן הלאומי שלנו. לא ניתן לסגור מספר משמעותי של נציגויות בחו"ל ללא עבודת מטה שתתחשב בשוני ובנחיצות של כל אחת מהן. אין תחליף לנוכחות הפיזית של משרד החוץ בשטח. אי-אפשר רק לקפוץ למדינות בחו"ל, לחייך, להצטלם ולחזור. זה לא מספיק. כוח האדם של משרד החוץ צומצם מאוד ויש נציגויות שמסתמכות על דיפלומט אחד בלבד. זה לא הגיוני, ואי-אפשר לעשות את העבודה הנדרשת בתקציב מקוצץ. זה פוגע בביטחון הלאומי שלנו."

פנחס אביבי, סמנכ"ל משרד החוץ לשעבר: "ראש הממשלה ושר החוץ צריך לזכור שהאיומים הקיומיים של ישראל נמצאים בזירה הבינלאומית. הוא עצמו זיהה את איראן בתור האתגר הגדול ביותר. גם בהקשר של איראן צריך להבין את חשיבות משרד החוץ, שפועל להגברת ההבנה בעולם של חומרת האיום, ולקידום הסנקציות ושיתוף הפעולה הבינלאומי נגד איראן. הכול נעשה בידי משרד החוץ. הביטחון הלאומי של ישראל תלוי מאוד ביכולתו של משרד החוץ למנוע מלחמות או להצדיק אותן במקרה הצורך. משרד החוץ מסייע גם לתשתית הכלכלית של ישראל בעולם. כל סגירת נציגות חוסכת כביכול בתקציב, אבל מזיקה לכלכלה."

דניאל מוקדי, לשעבר ראש התכנון המדיני במשרד החוץ: "למשרד החוץ יש יריב שלא דובר עליו מספיק - משרד האוצר. אני מציע לקחת חברת ניהול שתבחן איך מפרקים ובונים מחדש את משרד החוץ. המשרד הסתאב מבפנים מבחינה ארגונית וכמותית. אולי צריך להגדיר מחדש את מטרותיו ואתגריו, לבנות רשימת נציגויות חדשה, רשימת אגפים ומחלקות חדשה."

אביטל ליבוביץ', מנכ"לית הועד היהודי-אמריקאי: "גם בעידן הטכנולוגי והדיגיטלי המתקדם, מקצוע הדיפלומטיה הוא עדין קריטי וחשוב. אין תחליף לקשרים האנושיים. צריך לבחון את נושא המשבר במשרד החוץ גם בזווית המיקרו וגם בזווית המאקרו. ברמת המיקרו, למשל, הקשרים של ישראל עם הקהילה היהודית בארה"ב הולכים ומדרדרים בשנים האחרונות. המנהיגות של הפדרציות היהודיות מתחדשת ומתרחקת מישראל. בעיצומו של משבר כזה, לסגור נציגויות בארה"ב זו אמירה קשה ובעלת משמעות חמורה."

הנריקה צימרמן, עיתונאית: "ייתכן שצריך רפורמות במשרד החוץ, אבל לא ניתן לעשות קיצוץ ברמה שתפגע בביטחון הלאומי. האם יתכן שהפגיעה במשרד החוץ נקבעת על פי שיקולי בחירות והישרדות פוליטית ולא מתוך מחשבה על האינטרס הלאומי? הרי מדובר בביטחון הלאומי שלנו, שאינו שנוי במחלוקת בין ימין ושמאל. לא ייתכן שמשרד החוץ מתנהל כחלטורה וכמשרד נסיעות פרטי של ראש הממשלה. דרושים אסטרטגיה ויעדים מדיניים, כדי שאנשי משרד החוץ ידעו מה הם צריכים לקדם, ודרושים סיקור תקשורתי ושיח ציבורי על המשבר של משרד החוץ."

יוסי פישר, איש תיירות: "בתור מי שעוסק בתיירות שנים ארוכות ומסתובב הרבה בעולם, אני נעזר הרבה במשרד החוץ ואני מאוד מוטרד. משרד החוץ באמת הפך לסוכנות נסיעות פרטית של ראש הממשלה ובכירים אחרים. הוא הפסיק לתפקד כמו משרד. כוח האדם שקיים עוזב, וכוח אדם צעיר לא מגיע. אף אחד לא רוצה לבוא. בלי לעשות בלגן לא יקרה כלום. כמו שהנכים יצאו למאבק, כך גם אנשי משרד החוץ צריכים לעשות."

ה. דברי סיכום

ד"ר נמרוד גורן, ראש מכון מיתוויים: "הכנס לא עסק במאבקי השכר של עובדי משרד החוץ, אלא במעמדה הבינלאומי של ישראל ובביטחונה הלאומי. דובר בו על מה שחסר היום למשרד החוץ: שר חוץ, סמכויות, תקציב, כלים, יעדים וציפיות מוגדרים, מדיניות סדורה, נציגויות, כוח אדם, צוערים, קשר עם קהילות מגוונות בחו"ל, וחופש פעולה מקצועי. דובר בו על המעמד הנחות של מערך החוץ מול מערכת הביטחון, ועל יחס מזלזל ומתנשא כלפי הדיפלומטים והדיפלומטיה. דובר בו גם על כך שחשיבות מערך החוץ צריכה להיות מעל לזו של הפוליטי, אבל ניכר שאין זה כך. המאבק על הדיפלומטיה הישראלית הוא פוליטי, לא כי אנשי משרד החוץ הם שמאלנים כפי שטוענים גורמים בימין, אלא כי החלשת המשרד היא מהלך מכוון של הממשלה שיש לפעול לשינויו בזירה הפוליטית. לצד פעולה של ח"כים, ועדות ושדולות בכנסת, גם אנשי משרד החוץ יכולים לפעול לשיפור מעמדם, אפילו בהינתן הקשיים הנוכחיים. הם יכולים לקיים תדרוכים לתקשורת על נושאי מדיניות-חוץ, לשתף מידע רב יותר עם הציבור על פעילות המשרד, להופיע בפני קהלים ציבוריים ולהסביר על חשיבות הדיפלומטיה, לתבוע את מקומם בדיונים מדיניים ובצמתי קבלת החלטות, ולא לחשוש להשמיע את עמדותיהם המקצועיות בפורומים המתאימים, גם כשאלו אינן עולות בקנה אחד עם עמדות הדרג הפוליטי. צעדים שכאלה יעזרו לדיפלומטיה הישראלית, יתרמו למיצוב ציבורי טוב יותר של משרד החוץ, ויסייעו למאבק שמנהלים עובדיו."

ח"כ ד"ר נחמן שי, יו"ר השדולה לחיזוק מערך החוץ, המחנה הציוני: "לאור חומרת המשבר בו נמצא מערך החוץ, דיברנו היום בעיקר על מזעור נזקים. ואולם, נמשיך לפעול גם לשינוי יסודי של המצב ולחיזוק משרד החוץ ומערך החוץ. משרד החוץ אולי קצת דיפלומטי מדי בהתנהלותו בנושא המשבר, אבל זה לא מצדיק את הפגיעה החמורה בו. זוהי פגיעה מהותית בביטחון המדינה. אנו מודים לדיפלומטים הישראלים בארץ ובחו"ל על העבודה החשובה והמסורה שהם עושים."